

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**ПСИХОЛОГІЯ ЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ**Спеціальність: **С4 «Психологія»**Освітньо-професійна програма: **Клінічна психологія**Код компонента в освітній програмі: **ВК 3**Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**Форма здобуття освіти: **очна (денна)**Рік навчання: **2**Семестр(и): **3 (осінній)**Тип освітнього компонента: **вибірковий**Навчальний рік: **2026-2027**Обсяг: **3 кредити ECTS (90 год.)**Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**Підсумковий контроль: **залік**Пререквізити: **клінічна психологія, консультативна психологія**Кафедра/підрозділ: **кафедра української мови, психології та педагогіки, пр. Науки, 4, корпус А, 5 поверх**Керівник освітнього компонента: **Абасалієва Оксана Миколаївна**

oksi.10.00@ukr.net

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Курс **«Геронтопсихологія»** спрямований на формування у здобувачів знань про закономірності психічного розвитку, функціонування та змін особистості у пізньому віці, а також про психологічні аспекти старіння, адаптації та життєвої зрілості. Дисципліна інтегрує положення вікової, клінічної, соціальної та реабілітаційної психології, розкриває механізми емоційної стабільності, когнітивного згасання, кризових явищ і ресурсів пізнього онтогенезу. Курс має практичну спрямованість і готує фахівців до психологічного супроводу людей літнього віку, сприяння їхній соціальній інтеграції та підтримці якості життя.

МЕТА КУРСУ. Здобувачі навчатимуться аналізувати психологічні особливості старіння, розуміти чинники, що впливають на адаптацію у пізньому віці, опанують знання про когнітивні, емоційні, мотиваційні та соціальні зміни, характерні для цього періоду життя. Вони оволодіють практичними навичками психологічної підтримки, консультування та профілактики вікових криз і психічних розладів у літніх людей.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- знати основні теоретичні концепції психології старіння, моделі життєвого шляху, механізми адаптації, компенсації та ресоціалізації у старості;
- розуміти психофізіологічні, когнітивні, емоційні та соціальні зміни, що відбуваються у людей похилого віку, їхній вплив на самосвідомість, поведінку та міжособистісні відносини;
- володіти знаннями про типи старіння, вікові кризи, переживання самотності, втрати, страху смерті, а також ресурси для подолання дезадаптації;
- уміти застосовувати психодіагностичні методики для дослідження когнітивних функцій, рівня тривожності, депресивності, життєвої задоволеності (тести Мінесотського опитувальника, шкали Бека, Гамільтона, Дембо–Рубінштейн тощо);
- використовувати набуті знання для психологічної підтримки людей похилого віку, організації реабілітаційних програм, груп спілкування, арттерапевтичних і когнітивно-стимулюючих занять;
- розвивати професійні компетентності емпатії, толерантності, етичної чутливості, здатності до міжпоколінної комунікації, а також уміння підтримувати позитивний образ старості, гідність і суб'єктність людини на пізніх етапах життя.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**Перелік тем лекцій (10 год.):**

Вступ до геронтопсихології
Біологічні, соціальні та психологічні теорії старіння
Когнітивні зміни у похилому віці: пам'ять, мислення, увага
Емоційна сфера людей похилого віку
Соціальна адаптація в період старіння
Міжпоколінна взаємодія та соціальні ролі у старості
Проблема самотності, втрати і сенсу життя у пізньому віці.
Психодіагностика у геронтопсихології.
Психологічні кризи старості
Психологічна допомога людям похилого віку.
Психокорекційні і психотерапевтичні підходи у геронтопсихології
Психологічне благополуччя та якість життя в старості

Перелік тем практичної роботи (20 год):

Вступ до геронтопсихології
Біологічні, соціальні та психологічні теорії старіння
Когнітивні зміни у похилому віці: пам'ять, мислення, увага
Емоційна сфера людей похилого віку
Соціальна адаптація в період старіння
Міжпоколінна взаємодія та соціальні ролі у старості
Проблема самотності, втрати і сенсу життя у пізньому віці.
Психодіагностика у геронтопсихології.
Психологічні кризи старості
Психологічна допомога людям похилого віку.
Психокорекційні і психотерапевтичні підходи у геронтопсихології
Психологічне благополуччя та якість життя в старості

Перелік тем самостійної роботи студента (60 год.)

Вступ до геронтопсихології
Біологічні, соціальні та психологічні теорії старіння
Когнітивні зміни у похилому віці: пам'ять, мислення, увага
Емоційна сфера людей похилого віку
Соціальна адаптація в період старіння
Міжпоколінна взаємодія та соціальні ролі у старості
Проблема самотності, втрати і сенсу життя у пізньому віці.
Психодіагностика у геронтопсихології.
Психологічні кризи старості
Психологічна допомога людям похилого віку.
Психокорекційні і психотерапевтичні підходи у геронтопсихології
Психологічне благополуччя та якість життя в старості

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекції, інтерактивні дискусії, робота в малих групах, аналіз і розв'язання комунікативних ситуацій, метод кейсів, рольові ігри, моделювання професійних діалогів, тренінгові вправи з розвитку комунікативних навичок, метод самопрезентації, мозковий штурм.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Умовою допуску до заліку є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + 3$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

Список рекомендованої літератури:

1. Борисюк, О. В. (2022). Психологічні особливості адаптації осіб похилого віку до умов самотності. Психологічні перспективи, 39, 52–62.

2. Федоренко, Н. В. (2021). Геронтопсихологія: навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга.

Зав. кафедри української мови,
психології та педагогіки

Людмила ФОМІНА